

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΛΑΤΥΚΑ
ΠΡΩΤΗΝ ΓΕΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ

Μ Ε Λ Ε Τ Η

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΔΟΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ
ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥ 1833

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΙΣΑ

*Εἰς τὸ Νομικὸν Τμῆμα καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν
τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ κατὰ τὴν Συνεδρίασιν
τῆς 20 Νοεμβρίου 1904.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

3425

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1904

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ν. 3425 *ἡ ἀγαθὴ μοῖρα εἶναι τιμῶν. Ἐ. Ζηλοσύνη.
Διευθύνει, Ὑπουργὸς τοῦ Πανεπιστημίου. κ. κ.*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΛΑΤΥΚΑ

ΠΡΩΤΗΝ ΓΕΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ

Ἐπιθεωρητής

Μ Ε Λ Ε Τ Η

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ ΔΟΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ
ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥ 1833

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΙΣΑ

*Εἰς τὸ Νομικὸν Τμῆμα καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν
τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ κατὰ τὴν Συνεδρίασιν
τῆς 20 Νοεμβρίου 1904.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
836

22 ΣΕΠ. 1958

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1904

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Τ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τὴν παροῦσαν μελέτην ἀνεκοινώσαμεν τῇ 20 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἐνώπιον τοῦ Νομικοῦ Τμήματος καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ. Προεκλήθη δὲ αὕτη ἐξ ἐτέρας ἀνακοινώσεως τοῦ κ. Α. Μ. Ἀνδρεάδη, ὑφηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, γενομένης τῇ 16 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ Τμήματος.

Εἰ καὶ ἐδημοσιεύθη ἤδη ἡ μελέτη αὕτη καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9595 ἀπὸ 24 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους φύλλου τῆς καθημερινῆς Ἐφημερίδος «Σκρίπ», οὐχ ἤττον ἐκρίναμεν καλὸν νὰ ἀναδημοσιεύσωμεν ταύτην καὶ διὰ τοῦ παρόντος φυλλαδίου πρὸς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τοιοῦτου εἴδους θέματα, ἀλλὰ μὴ ἀναγνόντων αὐτήν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Δεκεμβρίου 1904.

Δ. ΠΛΑΤΥΚΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΛΑΤΥΚΑ

Πρώην Γενικοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ

Μ Ε Λ Ε Τ Η

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

Α Π Ο Σ Β Ε Σ Τ Ι Κ Η Σ Δ Ο Σ Ε Ω Σ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ
ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥ 1833

Κύριοι,

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 16 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. τοῦ ἡμετέρου Τμήματος ὁ κ. Α. Μ. Ἀνδρεάδης, Ὑφηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Δανείου, τοῦ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν πριῶν Μεγάλων Δυνάμεων συνομολογηθέντος τῷ 1833, ἔθιξε ζητήματα, ἅτινα μετὰ τὰ ἀτυχῆ ἀποτελέσματα τοῦ τελευταίου πολέμου, ἦτοι τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ξενικοῦ ἐλέγχου, ὀφείλομεν μετὰ πολλῆς προσοχῆς νὰ ἐξετάζωμεν πάντες. Ἄλλὰ κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ὁ κ. Ἀνδρεάδης μὴ δυνάμενος βεβαίως νὰ γινώσκῃ τὰς σχετικὰς λεπτομερείας περιέπεσεν εἰς σπουδαιοτάτην ἀνακρίθειαν ἰσχυρισθεὶς, ὅτι « ἡ ἐτησία » δόσις ἐκ φράγκων 900 000, ἦν τὸ Κράτος καταβάλλει τακτικῶς πρὸς τὰς Δυνάμεις, εἶνε ἄγνωστον καὶ ἄλυτον ζήτημα ἂν » χρησιμεύῃ εἰς τόκους μόνον ἢ εἰς τόκους καὶ χρεωλύσιον».

Παρετηρήσαμεν ἀμέσως τότε, ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε ἀκριβές, καθότι τυγχάνει βέβαιον, ὅτι ἡ δόσις αὕτη εἶνε χρεωλυτικὴ, τούτέστι

χρησιμεύει πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ Κεφαλαίου. Θὰ ἀνεπτύσσομεν δ' ἀμέσως τὰς ὀλίγας λέξεις, ἅς ἀπετείναμεν τότε τῷ κ. Ἀνδρεάδῃ διακόψαντες αὐτὸν καὶ θὰ ἀπηλλάσσομεν οὕτως Ὑμᾶς τῆς παρουσίας συνεδριάσεως, ἂν μὴ εἶχεν ἐξαντληθῆ ἡ ὠρισμένη πρὸς συζήτησιν ὥρα (α). Θὰ ἐσιωπῶμεν δὲ ἴσως καὶ ἤδη, ἐὰν τὴν αὐτὴν ἀνακρίθειαν δὲν ἐβλέπομεν κατόπιν ἐπαναλαμβανομένην ἐν τῇ Ἐφημερίδι «Ἐστία» τῆς 18 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ., ἥτις ἐδημοσίευσε περίληψιν τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ.

Ἐκαστος εὐκόλως ἐννοεῖ, κύριοι, ὅποσον μεγάλη διαφορά ὑπάρχει μεταξύ τῶν δύο τούτων γνωμῶν. Καὶ ἐὰν μὲν αἱ 900,000 φράγκων δίδονται μόνον διὰ τόκον, τὸ Κεφάλαιον τοῦ δανείου οὐδὲ ἕξει μειωθῆ μέχρι τοῦδε. Ἐὰν δὲ δίδονται ταῦτα ὡς χρεωλυτικὴ δόσις, ἥτοι πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ Κεφαλαίου, τότε, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἤρξατο καταβαλλομένη ἡ δόσις τῶν φράγκ. 900,000 καὶ μέχρι σήμερον, τὸ Κεφάλαιον τοῦ χρέους μας ἐμειώθη ἐπαισθητῶς ἥτοι κατὰ 40,000,000 περίπου φράγκων.

Εὐτυχῶς τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει ὡς ὁ κ. Ἀνδρεάδης παρέστησεν αὐτό, καθότι ἡ ἐν λόγῳ δόσις ἀποτελεῖ καθαρῶς καὶ ἀναμφισβητήτως ἐτησίαν χρεωλυτικὴν καταβολήν, ὡς θέλομεν προβαίνοντες ἀποδείξει. Ἴνα μὴ δὲ διὰ τῆς δημοσιότητος διασπείρωνται ἀβασανίστως ἀντίθετοι πρὸς τοῦτο γνώμαι, ἰδίᾳ δὲ ὡς προερχόμεναι ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου τμήματος τοῦ Συλλόγου Παρναστοῦ, γνώμαι, αἵτινες περιερχόμεναι εἰς γνώσιν τῶν ξένων δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐπιζήμιον ἐπίδρασιν κατὰ τῶν συμφερόντων τοῦ Δημοσίου Ταμείου, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ λάβωμεν τὸν λόγον ὅπως ὅσον οἶόν τε συντόμως ἀναπτύξωμεν τὴν γνώμην, ἣν ἐν παρόδῳ ἐξηγέκαμεν τότε διακόψαντες τὸν κ. Ἀνδρεάδην,

---

(α) Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ὁ κ. Ἀνδρεάδης, παρὰ τὰ κρατοῦντα ἀνάκθεον ἐν τῷ Νομικῷ Τμήματι τοῦ Συλλόγου Παρναστοῦ, ἔνθα καὶ δικηοπαὶ καὶ συζητήσεις πάντοτε ἐπιτρέπονται ἐπὶ τῶν ἀναπτυσσομένων θεμάτων, ἔθληκεν ἀποτόμως τέρμα εἰς τὴν συζήτησιν ἐμποδίσας οὕτως ἡμᾶς ὅπως ἀναπτύξωμεν τὰς γνώμας ἡμῶν.

καθότι φρονοῦμεν ὅτι τοιαύτη ἀνακρίβεια δὲν προσήκει νὰ μείνη ἄνευ ἀναιρέσεως χάριν αὐτοῦ τούτου τοῦ Δημοσίου συμφέροντος τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ἐνῶ ἐσχοποῦμεν νὰ πραγματευθῶμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Τμήματι τὸ ζήτημα τοῦτο δι' οὓς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν λόγους, αἴφνης, προχθὲς μόλις, περιῆλθεν εἰς γνῶσιν ἡμῶν, ὅτι ὁ κ. Ἀνδρεάδης τὴν ἐν τῷ Τμήματι γενομένην περὶ τούτου ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν καὶ ἐν ἰδιαίτερῳ τεύχει. Ζητήσαντες καὶ ἀναγνόντες τὸ τεῦχος τοῦτο, ἐπιγραφόμενον «Ἱστορία τῶν Ἐθνικῶν Δανείων» μετ' εὐχαρίστου ἐκπλήξεως εἶδομεν, ὅτι ὁ κ. Ἀνδρεάδης, ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ ταύτῃ, ἐπωφεληθεὶς τῶν ἡμετέρων πληροφοριῶν, ἐτροποποίησεν κάπως τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνώμας αὐτοῦ καὶ δοξασίας. Οὕτω δέ, ἐν ᾧ ἐν τῷ Τμήματι τούτῳ καὶ ἐν τῇ περιλήψει τῆς ὁμιλίας του, τῇ διὰ τῆς «Ἐστίας», ὡς ἐρρέθη, δημοσιευθεῖσα, ἐξεφράσθη ῥητῶς, ὅτι: «Εἶνε ἄγνωστον καὶ ἄλλο» τον ζήτημα ἂν αἰ 900,000 φράγκων χρησιμεύουν εἰς τόκους » ἢ εἰς τόκους καὶ χρεωλύσιον», παρὰ τὴν ἐκφραστῆσαν ἀμέσως μάλιστα τότε γνώμην ἡμῶν, ὅτι οὐδεὶς ἐπιτρέπεται ἐπὶ τούτου δισταγμός, οὐχ ἦττον εἰς τὸ τέλος τοῦ σχετικοῦ κεφαλαίου τοῦ βιβλίου του, σελ. 104, παραδέχεται, ὅτι: «ἡ ἐνιαυσία αὕτη » ὅσισ μετέχει τόκου καὶ χρεωλυσίου, χωρὶς ὅμως νὰ δυνάμεθα » νὰ ὀρίσωμεν τὸ ποσὸν ἐκατέρου τούτων». Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ κ. Ἀνδρεάδης, ἔχων, καθ' ἣν ὠμίλει στιγμὴν, τὸ εἰρημένον βιβλίον αὐτοῦ ὑπὸ τύπωσιν, ἐμελέτησεν κατόπιν κάλλιον τὸ ζήτημα καὶ ὅτι ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις καὶ πληροφορίας, ὧν μίαν μάλιστα εἶχε τὴν καλωσύνην ῥητῶς νὰ ἀναφέρῃ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι 104 τοῦ βιβλίου αὐτοῦ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ τροποποιηθεῖσα αὕτη γνώμη, ὡς ἐρρέθη, τοῦ κ. Ἀνδρεάδη δὲν εἶνε πλήρης καὶ οἷα ὄφειλε νὰ εἶνε, διότι ἐν ᾧ ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ πολλῶν δισταγμῶν καὶ ἀμφιβολιῶν (σελ. 100-104) προκύπτει, ὅτι δὲν ἐπέισθη καὶ ἀνέμενέ τις νὰ καταλήξῃ εἰς ὃ συμπέρασμα καὶ ἐνώπιον τοῦ Τμήματος εἶχε καταλήξει, παραδόξως ἠσπάσθη τὴν γνώμην, «ὅτι ἡ

» δόσις μετέχει τόκου και χρεωλυσιου», τουθ' ὅπερ, και πάλιν, ὡς εἶπομεν, δὲν εἶνε ἀκριβές, ἀφ' οὗ αὕτη χρησιμεύει ὀλοσχερῶς ὡς χρεωλύσιον, ὡς θέλομεν ἀποδείξει.

Τὸ προκείμενον θέμα, κύριοι, εἶνε τοιαύτης φύσεως, ὥστε δι' οὗς και ἀνωτέρω εἶπομεν και ἐν τῷ ἐπιλόγῳ θέλομεν προσθέσει λόγους δέον καλῶς νὰ διευκρινισθῇ, ὥστε οὐδεὶς πλέον νὰ χωρῇ δισταγμός. Διὸ και μετὰ τὰς διὰ τοῦ δημοσιευθέντος βιβλίου τροποποιηθείτας, ὡς ἐξετέθη, γνώμας τοῦ κ. Ἀνδρεάδη θεωροῦμεν και πάλιν ἐπάναγκες ἵνα ἀναπτύξωμεν τὰ κατὰ τὸ θέμα τοῦτο ἐνώπιον Ὑμῶν.

Δὲν εἶνε ποσῶς ἄγνωστον, οὐδὲ ζήτημᾶ λεπτεπίλεπτον, ὡς γράφει ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἐν τῷ βιβλίῳ του, σελὶς 101, ἀλλὰ γνωστὸν και βέβαιον, ὅτι ἡ ἐτησίᾳ δόσις τῶν φρ. 900,000 καταβάλλεται ἐξ ὀλοκλήρου ὡς χρεωλύσιον, τούτέστι, ὅτι χρησιμεύει εἰς ἀπόσβεσιν τοῦ Κεφαλαίου. Τοῦτο σαφῶς προκύπτει ἐκ πολλῶν ἐνδείξεων, ἀλλὰ και ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων και ἄλλων αὐθεντικῶν κειμένων, ἐξ ὧν θέλομεν περιορισθῇ νὰ ἀνακοινώσωμεν Ὑμῖν τὰ σπουδαιότερα και αὐθεντικώτερα.

Και ὅτι μὲν ἡ ἐν λόγῳ δόσις δὲν εἶνε μόνον δόσις τόκων προκύπτει ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀρχικῆς περὶ τοῦ Δανείου τούτου συμβάσεως ἀπὸ 7/19 Μαΐου 1832. Συμφώνως πρὸς ταύτην ἡ Ἑλλάς ἦτο ὑπόχρεως εἰς καταβολὴν τόκων και χρεωλυσιου. Οὐδέποτε δὲ δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι αἱ τρεῖς προστάτιδες τῆς Ἑλλάδος Μεγάλαι Δυνάμεις, ἀποφασίσασαι κατὰ τὸ 1859 λόγῳ εὐμενείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἐγγράφως ἐδήλωσαν τότε διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν ἀπὸ 12/24 Μαΐου 1859, και οὐχὶ λόγῳ δυσμενείας πρὸς αὐτήν, ἀποφασίσασαι, λέγω, νὰ μετριάσωσι τὰς ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ δανείου ἀπαιτήσεις αὐτῶν, προέβησαν εἰς ἀπόφασιν, ἥτις πᾶν ἄλλο ἢ εὐμένειαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἤθελε μαρτυρεῖ, ἥτοι νὰ ὀρίσωσιν, ὅτι αἱ 900,000 φράγκων θὰ καταβάλλωνται κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πρὸς αὐτάς ἐξ ὀλοκλήρου μόνον ἀπέναντι τόκων

Τοῦτο, ἐὰν ᾗτο ἀληθές, θὰ ᾗτο ἄκρα πρὸς τὴν Ἑλλάδα δυσμέ-
νεια, ἀφοῦ τοιοιυτοτρόπως τὸ κεφάλαιον τοῦ ἐν λόγῳ δανείου
οὐδόλως θὰ ἐμειοῦτο, ἀλλὰ θὰ ἔμενον ἐς αἰὲ ἀνεξόφλητον.

Περὶ δὲ τῆς καθαρῶς χρεωλυτικῆς φύσεως τῆς δόσεως τῶν
φρ. 900,000 θέλομεν ἐκθέσει ἡμῖν τὰ ἀκόλουθα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ
ὅτι ὀλόκληρος ἡ δόσις αὕτη καταβάλλεται ὡς χρεωλύσιον τοῦ
δανείου, ᾗτοι ὑπηρετεῖ μόνον τὴν βαθμιαίαν ἀπόσβεσιν τοῦ χρέους
ἡμῶν, ἀτόκου ἀπὸ τῆς συγκεφαλαιώσεως αὐτοῦ καταστάντος.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι, μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀπὸ 12]24 Μαΐου
1859 ἀποφάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις πρέσβειων τῶν τριῶν Μ. Δυ-
νάμεων, δι' ἧς ἐπεβλήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐτησίᾳ καταβολὴ
τῶν φρ. 900,000, καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποδοχὴν τῆς
ἀποφάσεως ταύτης, τὰ ὀφειλόμενα ἐκ τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν τό-
κων τοῦ δανείου τούτου μέχρι τοῦ ἔτους 1871, ὅτε τὸ δάνειον
τοῦτο εἶχεν ὀλοσχερῶς ἐξοφληθῆ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, συνεκεφα-
λαιώθησαν εἰς ἓν ποσόν, ἀνελθὲν κατὰ τὰ βιβλία καὶ τοὺς ἀπο-
λογισμοὺς τοῦ Κράτους, εἰς φράγκα . . . **100,392,833:74.**

Ἐκτοτε ἀπέναντι τοῦ μικτοῦ τούτου κεφαλαίου φέρονται
εἰς πίστωσιν τῆς Ἑλλάδος ὡς χρεωλύσιον μόνον ἅπαντα τὰ
παρ' αὐτῆς καταβαλλόμενα ἐτησίως ποσά, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν
ἐπισήμων τοῦ Κράτους λογαριασμῶν.

Οὕτω, κατὰ τὸν τελευταῖον Γενικὸν Λογαριασμὸν τῆς οἰκο-
νομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Κράτους τοῦ ἔτους 1880, ἐκ τοῦ ἀνω-
τέρω συγκεφαλαιωθέντος χρέους ἐξεπέσθησαν ὅσα ποσά ὑπὸ τῆς
ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶχον καταβληθῆ μέχρι τοῦ ἔτους τού-
του πρὸς τὰς τρεῖς Μ. Δυνάμεις· μεθ' ὃ τὸ συγκεφαλαιωθέν, ὡς
εἴρηται, ποσὸν κατῆλθεν εἰς φράγκα . . . **83,946,011:71.**

Κατὰ τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1892 ἐδημοσιεύθη ἐκ τοῦ ὑπουρ-
γείου τῶν Οἰκονομικῶν Γενικὴ Κατάστασις τοῦ Δημοσίου Χρέους
τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ ταύτης προκύπτει, ὅτι ἀφαιρεθέντων ἐπίσης
καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 1881 μέχρι τοῦ 1892 καταβληθέντων ὑπὸ τῆς
Ἑλλάδος ποσῶν, τὸ εἰρημένον χρέος εἶχε τότε κατέλθει εἰς τὸ
ποσὸν τῶν φράγκων . . . **73,202,720:79.**

Κατὰ δὲ τὸν ἀναλυτικὸν περὶ τοῦ δανείου τούτου πίνακα, τὸν εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθέντα μετὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους τοῦ ἔτους 1893, τὸ χρέος τοῦτο εἶχε περιορισθῆ εἰς φράγκα. **72,546,011:71**

Ἐὰν δ' ἐκ τούτων ἐκπέσωμεν ἤδη καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ 1893 καὶ ἐντεῦθεν καταβαλλόμενα κατ' ἔτος φράγκα 900,000, θὰ ἔχωμεν κατὰ τὸ τέλος τοῦ λήγοντος ἔτους 1904 ὑπόλοιπον εἰς χρέωσιν τοῦ Κράτους ἐκ φράγκων. . . . . **61,502,720:79.**

Κατ' ἀκολουθίαν τὸ τελευταῖον τοῦτο ποσόν, τὸ ἀποσβεννύμενον βαθμιαίως κατ' ἔτος διὰ τῆς ἐκ φρ. 900,000 δόσεως, ὀφείλεται νῦν εἰς τὰς τρεῖς Μ. Δυνάμεις καὶ οὐχὶ 100,000,000, ὡς ἀνακριδῶς ἀνέφερον ἐν τῇ ὀμιλίᾳ αὐτοῦ ὁ κ. Ἀνδρεάδης, ἐπανελάβε δὲ καὶ ἐν τῇ περιλήψει ταύτης, τῇ ὑπὸ τῆς «Ἐστίας» ὡς ἐρρέθη δημοσιευθείση.

Ἡ τοιαύτη συγκεφαλαίωσις τοῦ χρέους τούτου καὶ ἡ καθ' ὅμοιον τρόπον, ὡς ἐξετέθη συνταξίς τῶν Γενικῶν λογαριασμῶν, Ἀπολογισμῶν, Προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους καὶ διαδηλώσεων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, καθὼς καὶ ἡ τήρησις τῶν σχετικῶν βιβλίων αὐτοῦ ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἔτη, ἂν δὲν στηρίζεται ἐπὶ τυπικῆς πρὸς τοῦτο γραπτῆς συμφωνίας, στηρίζεται ὅμως ἐπὶ πολλῶν διδομένων καὶ ἐπὶ πολλῶν ἐνδείξεων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ αὐθεντικῶν κειμένων· στηρίζεται τέλος ἐπὶ τῆς σιωπηρᾶς καὶ μακροχρονίου ἀποδοχῆς καὶ ἀναγνωρίσεως τῶν λογαριασμῶν τούτων τῆς Ἑλλάδος ἐκ μέρους αὐτῶν τούτων τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων, αἵτινες ἐν γνώσει πάντοτε διατελοῦσαι αὐτῶν οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε ἐξήνεγκόν ποτε παρατήρησιν ἐπ' αὐτῶν ὡς θέλομεν ἀποδείξει παραθέτοντες, ὡς εἶπομεν, τὰ κυριώτερα πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα στοιχεῖα καὶ αὐθεντικά κείμενα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1850 ἐγένοντο πρὸς τὰς τρεῖς Προστάτιδας Δυνάμεις προτάσεις ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς κατὰ τὸν

ρήθέντα τρόπον έξοφλήσεως του έν λόγῳ δανείου. Ἴδου δὲ τί ἔγραφε τότε εἰς τινὰ ἔκθεσιν αὐτοῦ ὁ έν Παρισίοις πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος μακαρίτης Μαυροκορδάτος: « Αἱ καταβολαὶ τῶν Δυ-
» νάμεων νὰ συγκεφαλαιωθῶσι καὶ νὰ ἀποτελέσωσι κεφάλαιον,
» τὸ ὁποῖον νὰ ἐγγραφῆ εἰς τὰ βιβλία μας ἄτοκον κατ' εὐμένειαν
» τῶν Δυνάμεων. Πρὸς πληρωμὴν δ' αὐτοῦ νὰ ἀρχίσωμεν ἀμέ-
» σως νὰ πληρώνωμεν ἀνὰ έν ἑκατομμύριον ἐπὶ τινὰ ἔτη καὶ
» ἀκολούθως νὰ συνομολογήσωμεν μίαν ἀΐξησιν ἀνάλογον πρὸς
» τὴν οικονομικὴν μας κατάστασιν...» (Πρακτικὰ συνεδριάσεων
Βουλῆς 1860).

Πρὸς ἐνίσχυσιν τούτων ἔρχεται κατόπιν καὶ ἡ ἀπὸ 12]24
Μαΐου 1859 προμνησθεῖσα ἀπόφασις τῶν έν Ἀθήναις Πρέσβειων
τῶν τριῶν Μεγ. Δυνάμεων, δι' ἧς οὗτοι, ἀπαντῶντες οἰονεὶ εἰς
τὰς προτάσεις ταύτας, ἐκφράζουσι τὰς λίαν εὐμενεῖς πρὸς τοιαύ-
την λύσιν διαθέσεις τῶν Δυνάμεων ὡς ἐξῆς: « ... Ὅτι ἡ δυσάρε-
» στος αὕτη διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους κατάστασις δεινοῦ-
» ται καθ' ἑκάστην, διότι καὶ ἐὰν παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ τρεῖς
» Δυνάμεις εὐαρεστῶνται νὰ χαρίσωσι (faire l'abandon) τοὺς
» ὀφειλομένους τόκους ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1859
» γενομένων προκαταβολῶν, τὸ χρέος τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται
» μέχρι τῆς εἰρημένης ἡμερομηνίας εἰς φράγκα 56,142,307:75
» καὶ ὅτι τὸ χρέος τοῦτο τῇ 1ῃ Μαρτίου 1871, ἐποχῇ τῆς ἐξο-
» φλήσεως αὐτοῦ, θὰ ἀνέρχεται εἰς φρ. 121,528,198:81».

Πρὸς ταῦτοις διὰ τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τοῦ 1859
αἱ τρεῖς Μεγ. Δυνάμεις ῥητῶς ἐπέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως
δημοσιεύῃ εἰς ἔντυπα τεύχη τοὺς Προϋπολογισμοὺς καὶ τοὺς ἄλ-
λους Λογαριασμοὺς τοῦ Κράτους, νὰ φροντίζῃ δὲ νὰ ἀποστέλλῃ
ἀνάλογα ἀντίτυπα τούτων εἰς τὰς έν Ἀθήναις Πρεσβείας αὐτῶν.
Ἡ ἐπιθυμία αὕτη τῶν Μεγ. Δυνάμεων ἔκτοτε ἐκτελεῖται, τα-
κτικῶς ἀποστελλομένων αὐταῖς τῶν οἰκείων ἐντύπων τευχῶν.
Καὶ εἰς μὲν τοὺς Προϋπολογισμοὺς τοῦ Κράτους ῥητῶς ἀναγράφεται
κατ' ἔτος ἡ πίστωσις διὰ τὸ ποσὸν τῆς ἐκ φρ. 900,000
δόσεως « ὡς χρεωλύσιον», διδόμενον εἰς τὰς τρεῖς Μεγ. Δυνάμεις

ἀπέναντι τοῦ ἐν λόγῳ δανείου. Εἰς δὲ τὰ τεύχη τῶν Γενικῶν Λογαριασμῶν τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Κράτους παρατίθεται πρὸς τούτοις καὶ εἰδικὴ ἀναλυτικὴ κατάστασις τῆς ἐκ τοῦ δανείου τούτου ληψοδοσίας, ἐξ ἧς λίαν σαφῶς ἐμφαίνεται οὐ μόνον ἢ ὡς ἐλέχθη συγκεφαλαίωσις τοῦ δανείου, ἀλλὰ καὶ ὁ καταλογισμὸς ἐκάστης δόσεως ὠρισμένως εἰς χρεωλύσιον.

Ταῦτα, κύριοι, λαμβάνουσι χώραν τακτικῶς ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν, ἀλλ' οὐδέποτε μέχρι σήμερον ἀπηυθύνθη ὑπὸ τῶν Δυνάμεων παρατήρησις τις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, οὔτε ὡς πρὸς τὴν γενομένην, ὡς ἐξετέθη, συγκεφαλαίωσιν τοῦ δανείου, οὔτε ὡς πρὸς τὸν καταλογισμὸν εἰς χρεωλύσιον ὀλοκλήρου τοῦ ἐκ φρ. 900,000 ποσοῦ ἐκάστης δόσεως· ἐν ᾧ ἐὰν αἱ Δυνάμεις δὲν ἀπεδέχοντο πάντα ταῦτα ἤθελον πολλακίς διαμαρτυρηθῆναι διὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων αὐτῶν. Γνωστὴ δὲ εἶνε, κύριοι, ἡ προσοχὴ καὶ ἡ μελέτη, ἣν καταβάλλει σήμερον καὶ ἡ διπλωματία, ἰδίως δὲ τὰ ἀρμοδία ξένα ὑπουργεῖα καὶ ἰδιαίτερον ἔτι τὰ σχετικὰ τμήματα τῶν ὑπουργείων τούτων πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰς ἑαυτῶν δοσοληψίας μετὰ τῶν διαφόρων ἄλλων Κρατῶν. Κατ' ἀκολουθίαν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων σπουδαίων λόγων, καὶ διὰ τῆς μακροχρονίου, ὡς ἐλέχθη, σιωπῆς τῶν Δυνάμεων ἀποδεικνύεται, ὅτι, τοιαύτην ἔννοιαν δοῦσαι πάντοτε αὐται, ἀπεδέχθησαν ὡς καλῶς ἔχοντας τοὺς προμνησθέντας ἐπισήμους λογαριασμοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ἐπεδοκίμασαν οὕτω τὸν καθιερωθέντα τρόπον τῆς ἀποσβέσεως τοῦ Δανείου, τὸν ἀπὸ τοῦ 1850, ὡς ἐρρέθη, προταθέντα εἰς τὰς Δυνάμεις διὰ τοῦ ἐν Παρισίοις Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος, ἐνδειχθέντα δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τούτων τῶν Δυνάμεων διὰ τῆς προμνησθείσης ἀποφάσεως τοῦ 1859 τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων αὐτῶν, ἧς τὸ σχετικὸν ἀπόσπασμα ἀνέγνωμεν ὑμῖν πρὸ μικροῦ.

Ἐν Γαλλίᾳ μάλιστα κατὰ τὸ 1887 ἔλαβε χώραν καὶ τὸ ἀκόλουθον ἀξιοσημείωτον γεγονός, οὐδεμίαν πλέον ἀφίνον ἀμφιβολίαν περὶ τῆς χρεωλυτικῆς φύσεως τῆς ἐν λόγῳ δόσεως. Δυνάμει τοῦ ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου 1887 Νόμου ὁ ὑπουργὸς τῶν

Οικονομικῶν τῆς Γαλλίας ἐξουσιοδοτήθη νὰ διαγράψῃ ὀριστικῶς ἐκ τοῦ οἰκείου βιβλίου τὰ καταβληθέντα ποσὰ ὑπὸ τῆς Γαλλίας διὰ τὸ ἐλληνικὸν Δάνειον τοῦ 1833, τὴν δὲ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καταβαλλομένην, ὡς ἐρρέθη, δόσιν νὰ καταχωρίζῃ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν μερίδα « διάφορα ἔσοδα τοῦ Προϋπολογισμοῦ » πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐγγυηθέντος μέρους τοῦ ἐν λόγῳ Δανείου. Τὰ περὶ τούτου ἀφηγούμενος καὶ ὁ κ. Stourm ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ « Προϋπολογισμός » ἀναφέρει σὺν ἄλλοις, ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ εἰρημένου Νόμου, διέγραψαν τότε ἐκ τῶν βιβλίων τὸ ἐν λόγῳ χρέος καὶ ἐπέρασαν αὐτὸ εἰς τὰς ζημίας τοῦ δημοσίου ταμείου (ἐκδ. 1891 σελ. 235).

Ἡ ἀπόσβεσις δὲ αὕτη τοῦ εἰρημένου χρέους δὲν ἐγένετο χάριν λογιστικῆς ἀπλοποιήσεως, ὡς ἀναφέρει ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἐν σελ. 103 τοῦ βιβλίου του, προσπαθῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑαυτοῦ ἰδεῶν νὰ μετριάσῃ τὸ κῆρος τῶν ὑπὸ τοῦ Stourm ἀναφερομένων, ἀλλ' ἐγένετο κατ' οὐσίαν διότι ἀνεγνώρισαν, ὅτι τὸ ποσὸν αὐτοῦ, φανταστικὸν πλεόν καταστάν, δὲν ἔπρεπε νὰ παρίσταται ἐν τοῖς βιβλίοις ὡς ἀπαιτητὸν, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσπραχθῇ ποτὲ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ διότι ἐπεθύμουν νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἀλήθειαν ἐν ταῖς ἐγγραφαῖς τοῦ Δημοσίου Ταμείου. Τοῦτο προκύπτει ἀναμφισβητήτως καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Γερουσίᾳ διαφόρων σχετικῶν ἀγορεύσεων, ἐξ ὧν χάριν συντομίας θέλομεν ἀναφέρει ἐνταῦθα μόνον περικοπὰς ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ διασήμου Γερουσιαστῆ Λέον Say λεχθέντων κατὰ τὴν 29 Μαρτίου 1888.

« Τὸ ἴδιον συμβαίνει μὲ τὸ ἐλληνικὸν Δάνειον. Δὲν δυνάμεθα » ν' ἀφήσωμεν νὰ παρίστανται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ δημοσίου » ταμείου ποσότητες, αἵτινες ἀληθῶς οὐδὲν ἀποτελοῦσι πραγματικὸν ἔσοδον. . . . Ὁφείλαμεν ν' ἀποσθῆσωμεν τὸ διὰ τῶν ἐγγραφῶν παριστώμενον εἰς πίστωσίν μας ὑπόλοιπον, μεταφέροντες » αὐτὸ εἰς τὴν μερίδα « κέρδη καὶ ζημίαι » . . . . Ἡ ἐγγραφή, ἣν » τροποποιούμεν, εἶνε ἐκείνη ἣτις παριστᾷ μεταξὺ τῶν εἰδικῶν » λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου ταμείου ἓνα ἀριθμὸν ἑκατομμυ-

» ρίων, ἃ τὸ ταμεῖον τοῦτο δὲν θέλει εἰσπράξει ποτέ.... Ἐν συν-
» τόμῳ ἢ ἐνέργειᾳ, ἣτις ζητεῖται, εἶνε κανονικὴ· οὐδὲν ἔχει τὸ
» ἄτοπον· ἐπαναφέρει δὲ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰς ἐγγραφὰς τοῦ
» Δημοσίου Ταμείου· (πολὺ καλὰ· πολὺ καλὰ)».

Ὡστε τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Stourm ἀναφερόμενα, ὡς ἀνωτέρω, περὶ τῆς διαγραφῆς τοῦ ἐν λόγῳ χρέους, εἰσὶν ἐντελῶς σύμφωνα πρὸς τὰ λεχθέντα καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ διασῆμου καὶ εἰδικωτάτου, μεγάλην δ' αὐθεντίαν ἀποτελοῦντος περὶ τὰ τοιαῦτα Léon Say (α).

Ἐκτοτε λοιπὸν καὶ δυνάμει τοῦ προμνησθέντος Νόμου τὸ ἐκ φρ. 200,000 ποσὸν τῆς ἀναλογίας τῆς Γαλλίας ἐκ τῆς εἰρημένης δόσεως σημειοῦται κατ' ἔτος ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν ἐσόδων αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἐξῆς αἰτιολογίαν: «Ἐτησίᾳ χρεωλυτικὴ
» δόσις (Annuité), καταβαλλομένη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυ-
» βερνήσεως διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐγγυηθέντος ὑπὸ τῆς Γαλλίας
» μέρους τοῦ δανείου τοῦ 1833». (β) Ὡστε αἱ σχετικαὶ πρὸς τὸ ἐν λόγῳ Δάνειον ἐγγραφαὶ ἐν τοῖς Προϋπολογισμοῖς ἀμφοτέρων τῶν Κρατῶν Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος, ἦτοι μεταξὺ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου, εἰσὶ πληρέστατα σύμφωνοι Ἡ αὐτὴ δ' ἀκριβῶς

(α) Τὸ γαλλικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς: «Il en est de même de l'emprunt Grec. Nous ne pouvons pas laisser figurer à l'actif du trésor des sommes, qui en réalité ne constituent un avoir réel. .... Nous avons dû liquider le solde débiteur, qui figurait aux écritures par le compte de profits et pertes. .... L'écriture, qu'on modifie, c'est celle, qui a fait figurer parmi les comptes spéciaux du trésor, un certain nombre de millions, que le trésor ne recouvrera jamais. .... En somme, l'opération, qu'on vous propose, est régulière, elle n'a aucun inconvénient et elle rétablit la vérité dans les écritures du trésor (tres bien! tres bien!)».

(β) Τὸ Γαλλικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς: «Annuitié payée par le Gouvernement Grec pour le remboursement de la portion garantie par la France dans l'emprunt de 1833».

συμφωνία υφίσταται καὶ μεταξὺ τῶν Γενικῶν Λογαριασμῶν τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως ἀμφοτέρων τῶν Κρατῶν: ἤτοι, ὅπως ἐν τοῖς Γενικοῖς Λογαριασμοῖς τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, ἢ περὶ ἧς πρόκειται δόσις τῶν 900,000 φράγκων φέρεται τακτικῶς ὡς χρεωλύσιον, οὕτω καὶ ἐν τοῖς τῆς Γαλλίας (Compte Cénéral de l'Administration des Finances) ὡς χρεωλυτικὴ ὡσαύτως σημειοῦται ἡ ἀναλογία αὐτῆς, ἐκπιπτομένη τακτικῶς κατ' ἔτος ἐκ τοῦ συγκεφαλαιωθέντος, ὡς ἐρρέθη, χρέους μέχρι τελείας αὐτοῦ ἀποσβέσεως. Ὡστε καὶ ἐκ τῶν Γενικῶν τούτων Λογαριασμῶν, τῶν κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας ἀποδιδομένων, προκύπτει σαφῶς ἢτε συγκεφαλαίωσις τοῦ ἐν λόγῳ χρέους τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ ἀποκλειστικῶς ἀποσβεστικὴ ιδιότης τῆς εἰρημένῃς δόσεως. (α)

(α) Ἄξιον ὅμως παρατηρήσεως τυγχάνει, ὅτι ἡ Γαλλία ἐν τοῖς Γενικοῖς τούτοις Λογαριασμοῖς δὲν φέρει εἰς πίστωσιν τοῦ χρέους τῆς Ἑλλάδος κατ' ἔτος ὀλόκληρον τὴν ἐκ 300,000 φράγκων ἀναλογίαν αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον φρ. 200,000, παραλείπει δὲ νὰ ἐκπέσῃ ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ χρέους καὶ τὸ ὑπόλοιπον ποσὸν τῆς ἀναλογίας τῆς, ἢτοι τὰς 100,000 φράγκων, ἃς λαμβάνει κατ' ἔτος ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Α', παραχωρηθεῖσας αὐτῷ δυνάμει τῆς ἀπὸ 17)29 Μαρτίου 1864 συνθήκης περὶ ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλὰ τοῦτο ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς ἀβλεψίαν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας, καθότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ἡ παράλειψις αὕτη εἶνε συνέπεια ἀλλοίας ἐρμηνείας, ἣν τυχὸν ἠθέλησαν ἐν Γαλλίᾳ νὰ δώσωσιν εἰς τὴν σχετικὴν περὶ τούτου διάταξιν τῆς εἰρημένῃς συνθήκης τοῦ 1864.

Καὶ ὄντω: διὰ τοῦ ἀρθροῦ 6 τῆς συνθήκης ταύτης αἱ τρεῖς προστάτιδες τῆς Ἑλλάδος Μεγάλαι Δυνάμεις συνεφώνησαν ρητῶς: «ὅπως »παραιτήσωσιν (faire abandon, κατὰ τὸ γαλλικὸν κείμενον) ὑπὲρ τῆς »Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'.» ἀνά 100,000 φράγκων (4,000 λίρας στερλίνας) κατ' ἔτος ἐκάστη ἐκ τῆς ἀναλογίας των ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐκ φρ. 900,000 δόσεως, ἣν ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἀναδεχθῆ

Κατὰ τὸν διαρρέυσαντα μάλιστα κατόπιν χρόνον παρουσιάσθησαν καὶ αἱ ἀκόλουθοι περιστάσεις, καθ' ἃς αἱ Δυνάμεις ὤφειλον, ἐὰν εἶχον ἐναντίαν γνώμην ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ αὐταῖς, ὡς ἐξετέθη,

νὰ καταβάλλῃ πρὸς αὐτὰς συνεπεία τῆς ἀπὸ 12)24 Μαΐου 1859 ἀποφάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις Πρέσβειων τῶν εἰρημένων τριῶν Δυνάμεων καὶ εἰς ἐκτέλεσιν τῆς κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1860 γενομένης μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος συμφωνίας, ἥτοι: «αἱ εἰρημέναι Δυνάμεις συνεζώνησαν» νὰ παραιτήσωσι (faire abandon) τὸ ποσὸν φρ. 300,000 ἐν συνόλῳ, «νὰ συστήσωσι δὲ δι' αὐτοῦ προσωπικὴν προίκισιν (constituer une dotation personnelle) ὑπὲρ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'.» Κατ' ἀκολουθίαν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς λαμβάνει ἕκτοτε ἐτησίως φρ. 300,000 (12,000 λίρας στερλίνης) ὡς προσωπικὴν αὐτοῦ προίκισιν ἐκ μέρους τῶν εἰρημένων τριῶν Δυνάμεων, ἐκάστη τῶν ὁποίων πρὸς σύστασιν τῆς προίκισεως ταύτης συνεισέφερεν ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ ἑκυτῆς μεριδίου τῆς δόσεως τῶν 900,000 φράγκων, ἥτοι ἐκ χρημάτων ἀνηκόντων αὐταῖς καὶ οὐχὶ ἐκ χρημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου Ταμείου.

Ἄλλοια τούτου ἐρμηνεῖται ἤθελεν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῆς ἐκ φρ. 900,000 δόσεως εἰς μόνον φρ. 600,000 τοῦθ' ὕπερ προφανῶς ἤθελεν ἀντιβίνειν εἰς τὰς διατάξεις τῆς ἀπὸ 12)24 Μαΐου 1859 προμνησθείσης ἀποφάσεως, δι' ἧς τὸ ποσὸν τῶν φρ. 900,000 εἶχεν ὀρισθῆναι ὡς ἐλάχιστος ὅρος τῆς δόσεως ταύτης. Ἄλλωςτε δὲ ἡ ἀπόφασις αὕτη δι' οὐδενὸς τῶν μεταγενεστέρων γνωστῶν σχετικῶν ἐγγράφων φαίνεται μεταρρυθμισθεῖσα κατὰ τοῦτο. Πρὸς τούτοις ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει οὐδεμίαν ἔννοιαν ἤθελεν ἔχει καὶ ἡ κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1864 ἐκ μέρους τῶν τριῶν Δυνάμεων γενομένη, ὡς ἐξετέθη, παραίτησις ποσοῦ φρ. 300,000 ἐν συνόλῳ καὶ ἡ δι' αὐτοῦ σύστασις προίκισεως ὑπὲρ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α', καθότι, κατὰ τοὺς γενικῶς κρατοῦντας νομικοὺς κανόνας, οὐδεὶς δωρεῖται ἢ παραιτεῖται ξένων πραγμάτων, οὐδ' οἱ προικίζοντες δύνανται νὰ συνιστῶσι προίκας ἐξ ἀλλοτρίων, ἀλλὰ παραιτεῖται τις μόνον τῶν ἰδίων δικαιωμάτων, προίκας δὲ συνιστᾷ μόνον ὁ ἐξ ἰδίων προσφέρων.

Ὅθεν ἡ μόνη μεταβολή, ἥτις διὰ τῆς εἰρημένης συνθήκης τοῦ 1864 ἐπῆλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων τοῦ 1859, εἶνε, ὅτι ἐνῶ δι' αὐτῆς εἶχον ὀρισθῆναι μόνον τρεῖς δικαιούχοι τῆς ἐν

τρόπου αποσβέσεως τοῦ δανείου, νὰ ἐκφέρωσιν αὐτὴν ἀλλ' οὐδὲν εἶπον.

λόγῳ δόσεως ἐκ φρ. 900,000, ἦτοι αἱ τρεῖς Μεγάλαι Δυνάμεις, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ 1864 προσετέθη καὶ τέταρτος δικαιοῦχος, ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς, πρὸς ὃν ἤδη, ὡς πρὸς ἐκδοχέα μέρους τῶν δικαιωμάτων τῶν τριῶν Μεγ. Δυνάμεων, τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον καταβάλλει ἐτησίως φράγκα 300,000.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀποσβεστικὴν φύσιν τῆς ἐκ φρ. 900,000 δόσεως, αὕτη παραμένει ἀναλλοίωτος ὡς ἀρχῆθεν ὠρίσθη ὡς τοιαύτη δὲ προσεπεκυρώθη καθ' ὀλοκληρίαν καὶ κατὰ τὸ 1898, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἐν τῇ Κιτρίνῃ Βίβλῳ τῆς Γαλλίας δημοσιευθέντων Πρακτικῶν τῆς Διεθνοῦς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐξ Μεγάλων Δυνάμεων, τῆς συνταξάσεως τὸ σχέδιον τοῦ παρ' ἡμῖν Διεθνοῦς Ἐλέγχου, καθ' ἃ: «Ἡ ἐτησίᾳ χρεωλυτικὴ δόσις (Annuité) ἡ » καταβαλλομένη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὠρίσθη εἰς 900,000 φράγκων. Ἡ » δόσις αὕτη ἐκπίπτεται ἐκ τοῦ κεφαλαίου τοῦ πρὸς τὰς τρεῖς Κυβερνήσεις συνομολογηθέντος χρέους». (ὄρα τὸ Γαλλικὸν κείμενον ἐν σελ. 20 σημ. α'. τῆς παρούσης μελέτης).

Ὡστε ἡ ἐξ ἀβλεψίας, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, λαμβάνει χώραν ἐν τοῖς Γενικοῖς Λογαριασμοῖς τῆς Γαλλίας ἡ τοιαύτη παράλειψις ἢ ἐκ λίαν στενῆς ἀντιλήψεως τοῦ γεγονότος, καθ' ὃ μόνον 200,000 φράγκων εἰσέρχονται πραγματικῶς εἰς τὸ Δημόσιον τῆς Γαλλίας Ταμεῖον, καὶ διὰ τοῦτο τόσας μόνον ἐθεώρησε πρέπον νὰ ἀποσβύνη κατ' ἔτος ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ χρέους τῆς Ἑλλάδος ὁ συντάκτης τῶν ἐτησίων Γενικῶν λογαριασμῶν τῆς Γαλλίας. Ὁ συντάκτης οὗτος, παραπλανώμενος βεβαίως ἐκ τοιαύτης ἀντιλήψεως τοῦ πράγματος, παρορᾷ ἀδικαιολογητῶς νὰ ἀποσβέσῃ ἐν ταῦτῳ καὶ τὸ εἰρημένον ὑπόλοιπον ποσὸν τῶν 100,000 φράγκων, ὕπερ τῆ παραχωρήσει τῆς Γαλλίας, ὡς ἐρρέθη, εἰσέρχεται εἰς ἄλλο ταμεῖον, ἦτοι εἰσπράττει τοῦτο ἐτησίως ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ὡς ἐκδοχέυς-δικαιοῦχος ὠρισμένου μέρους τῆς ἐκ φρ. 900,000 χρεωλυτικῆς δόσεως. Ὡστε ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ δόσις αὕτη, καὶ μεταξὺ τεσσάρων δικαιοῦχων διανεμομένη ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ 1864, ὡς ἐξετέθη, οὐδέποτε μετέβαλε φύσιν ἢ προορισμόν, ἀλλὰ πάντοτε χρησιμεύει ὀλοκληρῶς ὡς χρεωλύσιον τοῦ ἐν λόγῳ χρέους τῆς Ἑλλάδος.

Ὅτε κατὰ τὸ 1892 ἀπεστάλησαν εἰς Ἀθήνας δύο ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας πρὸς μελέτην τῶν οικονομικῶν ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος, οἱ κ. κ. Roux καὶ Law, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἐξέδωκε τῇ 15ῃ Ὀκτωβρίου 1892 τὴν καὶ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν Γενικὴν Κατάστασιν τοῦ Δημοσίου χρέους, ἣν ἐκτυπωθεῖσαν παρέδωκεν αὐτοῖς πρὸς μελέτην.

Ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης προκύπτει σαφῶς ἢ τε συγκεφαλαιώσας τοῦ Δανείου καθὼς καὶ ὁ καθιερωθεὶς, ὡς εἴρηται, τρόπος τῆς ἀποσβέσεως αὐτοῦ. Ἄλλ' οἱ ῥηθέντες ἀπεσταλμένοι οὐδεμίαν ἐξήνεγκον παρατήρησιν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Γενικῇ ταύτῃ Καταστάσει ὑπαρχουσῶν σχετικῶν πρὸς τὸ Δάνειον τοῦτο ἐγγραφῶν ἀναγνωρίσαντες καὶ οὗτοι σιωπηρῶς ταύτας ὡς καλῶς ἐχούσας. Ὁ ἕτερος μάλιστα τῶν ἀντιπροσώπων τούτων, ὁ κ. Law, ἀναφέρων ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ τὸ ὀλικὸν ποσὸν τοῦ Δημοσίου χρέους τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ σημειοῖ ὡς ἀνερχόμενον τότε εἰς φράγκα 597,942,167 καὶ εἰς δραχμὰς 151,696,184, οὐδόλως περιλαμβάνει ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἐν λόγῳ πρὸς τὰς τρεῖς Μεγ. Δυνάμεις χρέος, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἐκθεσίν του ταύτην προσηρητημένου σχετικοῦ Πίνακος.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1892 αἱ Δυνάμεις ἐθεώρησαν εὐλογον νὰ ζητήσωσιν αὐξήσιν τῆς ἐκ φρ. 900,000 δόσεως. Ἄλλ' ὁ τότε πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν αἰμίμηστος Χ. Τρικούπης κατῴρθωσεν, ὅπως μὴ ἐπιμείνωσιν αἱ Δυνάμεις εἰς τὰς περὶ αὐξήσεως τῆς δόσεως ταύτης ἀξιώσεις αὐτῶν. Καὶ κατὰ τὰς περὶ τούτου διαπραγματεύσεις ὑπῆρχε περίστασις, ὅπως αἱ Δυνάμεις φέρωσι παρατηρήσεις ἐὰν εἶχον ἐναντίαν γνώμην ἐπὶ τοῦ, ὡς ἐξετέθη, τρόπου ἀποσβέσεως τοῦ Δανείου. Ἄλλ' οὔτε καὶ τότε εἶπόν τι, ἀναγνωρίσασαι καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὴν ἀκρίβειαν τῶν λογαριασμῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι καὶ ὁ μακαρίτης Τρικούπης, μεθ' οὗ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μας τότε ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν εἶχομεν τὴν τιμὴν νὰ συνεργαζώμεθα, πεποιθότως ἐφρόνει ὅτι ὁ προεκτεθεὶς τρόπος τῆς συγκεφαλαιώσεως

καὶ τῆς ἀποσβέσεως τοῦ Δανείου οὐδέλως ἀπήρσκεν εἰς τὰς Δυνάμεις, αἵτινες, ὡς προανεφέραμεν, ὑπηνίχθησαν καὶ ὑπεδήλωσαν μάλιστα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1859 διὰ τῆς ἀπὸ 12)24 Μαΐου τοῦ ἔτους τούτου προμνησθείσης ἀποφάσεώς των, ἐπεσφράγισαν δὲ κατόπιν καὶ διὰ τῆς μακροχρονίου αὐτῶν σιωπῆς, καθότι ἐνεφοροῦντο πάντοτε εὐμενῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα διαθέσεων, ἔχουσαι ἄλλως τε ὑπ' ὄψει καὶ τὴν οικονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἐξ ὅλου τοῦ κειμένου τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης προκύπτει.

Τὴν αὐτὴν πεποίθησιν ἔχει καὶ ὁ διαπρεπὴς πολιτευτὴς κ. Στέφανος Δραγούμης, ὁ ἰδιαιτέρως ἐγκύψας ἐσχάτως εἰς τοιοῦτου εἶδους καὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ μελέτας. Τὴν δὲ πεποίθησίν του ταύτην ῥητῶς διατυπώνει ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ περὶ τῶν οικονομικῶν τῆς Ἑλλάδος, τῇ ἐπιγραφομένῃ «Ἐλεγχος καὶ Ἀπολύτρωσις», εἰς τὸ χρεωλύσιον ῥητῶς κατατάσσων τὴν ἐν λόγῳ ὅσιν τῶν 900,000 φράγκων. (α)

Τελευταῖον δ' ἐπίσημον ἔγγραφο, ὅπερ κλείον τὴν σειρὰν τῶν ὡς ἐξετέθη ἐπισήμων καὶ αὐθεντικῶν κειμένων ἔρχεται πρὸς ἐπικύρωσιν πάντων τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐκτυλιχθέντων γεγονότων, καθὼς καὶ πρὸς ἐπισφράγισιν τῆς ἀκριβείας τῆς τηρήσεως τῶν σχετικῶν λογαριασμῶν καὶ τῶν βιβλίων τοῦ Κράτους, εἶνε ἢ Κιτρίνη τῆς Γαλλίας Βίβλος, ἐν ἣ εἰσὶ δημοσιευμένα τὰ πρακτικὰ τῶν Συνεδριάσεων τῆς Διεθνούς Ἐπιτροπῆς τῶν ἑξ Μεγάλων Δυνάμεων, τῆς ἐκπονησάσης κατὰ τὸ 1898 τὸ σχέδιον τοῦ Διεθνούς Ἐλέγχου.

Διὰ τῶν πρακτικῶν λοιπὸν τούτων σαφέστατα καθορίζεται

(α) Πρὸς δὲ καὶ οἱ συγγραφεῖς Κωδίκων τῆς Ἑλληνικῆς Νομοθεσίας κ. κ. Ἡλίας Δικιόπουλος, Τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν (Δάνεια Ἐθνικά· ἔκδ. 1893, σελ. 33) καὶ Γεωργ. Ι. Διοβουνιώτης, Δικηγόρος καὶ Ὑφηγητὴς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ (Διεθνὴς Ἐλεγχος. Ἐκδ. 1901, σελ. 6 καὶ 7) τὴν αὐτὴν ἔχουσι γνώμην περὶ τῆς ἐν λόγῳ δόσεως, ἣν ὡς χρεωλύσιον ὡσαύτως θεωροῦσι.

ἡ ἀποσβεστικὴ ιδιότης ὀλοκλήρου τῆς δόσεως τῶν φρ. 900,000 ὡς καὶ ὁ προορισμὸς αὐτῆς, ὡς ἔπεται : « Ἡ ἐτησία χρεωλυτικὴ » δόσις (Annuité), ἡ καταβαλλομένη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὠρίσθη » εἰς 900,000 φράγκων. Ἡ δόσις αὕτη ἐκπίπτεται ἐκ τοῦ Κεφαλαίου, τοῦ πρὸς τὰς τρεῖς Κυβερνήσεις συνομολογηθέντος χρέους (α) ».

Ὡστε ὡς βλέπετε, κύριοι, τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδόλως περιεπλάκη ἔτι μᾶλλον, ὡς παριστᾷ ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἐν τῷ βιβλίῳ του σελ. 103, ἀλλ' ἐξ ὅσων ἀνεφέραμεν εἶνε ἤδη τελείως ἐκκαθαρισμένον. Τοῦναντίον ὑποπτεύομεν μᾶλλον μήπως ὁ κ. Ἀνδρεάδης περιεπλάκη ἐν τῷ ζητήματι ἕνεκα τῶν πολλῶν πηγῶν, εἰς ἃς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ βιβλίου του, προσέτρεξεν. Οὐδὲ εἶνε ἀκριβῆ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἀναφερόμενα, ὅτι « ἀπὸ τῶν δηλώσεων τοῦ ἀειμνήστου Κομμουνδούρου (ἐν τῇ Γερουσίᾳ τῷ 1860) οὐδὲν συνέβη τὸ δυνάμενον νὰ διασαφήσῃ τὰ κατὰ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα ». Σφάλλεται λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ὁ κ. Ἀνδρεάδης οὐσιωδῶς καὶ εἶνε ἀνεξήγητος ἡ προσπάθεια, μεθ' ἧς ἀγωνίζεται ὅπως κατορθώσῃ νὰ παραστήσῃ ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο τυγχάνει εἰσέτι ἄγνωστον καὶ περιπεπλεγμένον. Οἱ κόποι, οὓς πρὸς τοῦτο κατέβαλε θὰ ἦσαν ἄξιοι κρείσσονος ὑποθέσεως. Ἐξ ἐναντίας, κύριοι, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπῆλθον, ὡς ἠκούσατε, πλείστα γεγονότα, πολλὰ δὲ αὐθεντικὰ κείμενα ἔκτοτε ἐξεδόθησαν καὶ διημεύθησαν ἀρμοδίως. Ταῦτα ἐν λεπτομερείᾳ καὶ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐκτεθέντα παρ' ἡμῶν, ὡς ἀνωτέρω, ἔλυσαν ἤδη καὶ ἐξεκαθάρισαν ὀριστικῶς πλέον τὸ προκείμενον ζήτημα.

Ὅθεν, κατόπιν τῶν ὡς ἐξετέθη ἐπισήμων καὶ αὐθεντικῶν κειμένων καὶ τῆς δι' αὐτῶν ἀναγνωρίσεως τῆς ἀποσβεστικῆς φύσεως

(α) Τὸ γαλλικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς : « L'annuité à verser par la Grèce a été fixée à 900,000 fr. Elle s'impute sur le capital représentant la dette contractée envers les trois Gouvernements ».

δλοκλήρου τοῦ ποσοῦ τῆς ἐν λόγῳ δόσεως, οὐδεμία δύναται πλέον νὰ ὑποληφθῆ περὶ τούτου ἀμφιβολία. Ἄπορον δ' ἀποβαίνει πῶς ἅπασαι αἰ ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαι λεπτομέρειαι διέλαθον τὴν προσοχὴν καὶ τὰς ἀξιεπαίνους μελέτας τοῦ κ. Ἀνδρεάδη, ὅστις ἐξήνεγκεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντίθετον καὶ ἀστήρικτον γνώμη, πᾶν δ' ἐπιζήμιον εἰς τοῦ Κράτους ἡμῶν τὰ χρηματικὰ συμφέροντα.

Ἦδη ὀφείλομεν, κύριοι, ἐν παρόδῳ νὰ κάμωμεν λόγον καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπηρεσίας τοῦ Δημοσίου χρέους, ἣν ἄλλοτε εἶχομεν τὴν τιμὴν νὰ διευθύνωμεν, νὰ ὑπομνήσωμεν δὲ ὑμῖν ὅτι ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του οὐχὶ εὐφρόμως ἐξεφράσθη περὶ αὐτῆς εἰπὼν τὰ ἐξῆς: « Εἶχον τὴν ἀπλό- » τητα ν' ἀποτανθῶ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἀλλ' οὐ- » δὲν ἠδυνήθην νὰ μάθω σχετικὸν κλπ. ». Τὰς αὐτὰς δὲ μομφὰς ἐπαναλαμβάνει καὶ διὰ τοῦ βιβλίου του (σελ. 104) συμπεριλαβὼν τῶρα εἰς αὐτὰς καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐξακολουθῶν δὲ ταύτας προστίθῃσιν, ὅτι μόνον εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Διεθνοῦς Ἐλέγχου προσφυγῶν κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὰς ὧν εἶχεν ἀνάγκην πληροφορίας!

Ἄτοροῦμεν ἐπὶ τούτῳ, διότι ἐφ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκομεν, ἡ ὑπηρεσία τοῦ Δημοσίου Χρέους καὶ εἰς θέσιν εἶνε νὰ παράσχη πᾶσαν πληροφορίαν, σχετιζομένην πρὸς τὰ Δάνεια τῆς Ἑλλάδος, καὶ πρόθυμος πάντοτε ἐδείχθη εἰς τοῦτο ἀπέναντι τῶν αἰτούντων ἡμεδαπῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ξένων, οἵτινες, εἰς αὐτὴν ἐκάστοτε προστρέξαντες, εὔρον πᾶσαν πληροφορίαν, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἦν δυνατόν νὰ γίνῃ ἄνευ βλάβης τῶν δημοσίων συμφερόντων. Ἄλλ' ἐννοεῖται ὅτι πᾶσαι αἱ πληροφορίαι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παρέχωνται αὐθωρεί. Καὶ ὁ κ. Ἀνδρεάδης, ἐὰν δὲν ἀπεθαρρύνετο οὕτω κατὰ τὰς ἐρεῦνας του, ἤθελεν εὔρει ἅπαντα τὰ στοιχεῖα, ὅπως δεόντως ἐπὶ τοῦ προκειμένου φωτισθῆ. Φωτιζόμενος δὲ οὕτω, δὲν ἤθελεν ἀποπειραθῆ, διὰ τῆς ἐν τῷ Τμήματι τούτῳ ὁμιλίας του, διὰ τῆς

δημοσιευθείσης ἐν τῇ «Ἐστία» περιλήψεως αὐτῆς καὶ τέλος διὰ τοῦ βιβλίου του, ἐν ᾧ διαφόρους ἐκφράζει ἀμφιβολίας (σελ. 100-104) περὶ τῆς φύσεως τῆς ἐν λόγῳ δόσεως ἐκ φρ. 900,000, δὲν ἤθελε, λέγομεν, ἀποπειραθῆ νὰ προσθέσῃ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῆς Ἐλλάδος ὡς πάγιον καὶ ἀναλλοίωτον χρέος καὶ ἕτερον φορτίον, ἧτοι ὀλόκληρον τὸ ἐκ τοῦ Δανείου τῶν τριῶν Μεγ. Δυνάμεων συγκεκριμενοποιήσῃ, ὡς ἐλέχθη, ποσὸν ἐκ φράγκων 100,392,833.74, καθότι εἰς τοιοῦτον συμπέρασμα ἀσφαλῶς καταλήγει ὁ κ. Ἀνδρεάδης, γνωμοδοτῶν ἐν σελ. 102 τοῦ αὐτοῦ βιβλίου του, ὅτι: « ἄνευ νέας συμφωνίας δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἀπαλλαγῶμεν τοῦ » χρεωστούμενου κεφαλαίου». Οὕτω δ' ἀπεδείχθη μᾶλλον ζηλωτῆς τῶν συμφερόντων τῶν τριῶν Δυνάμεων ἢ αὐτῆ αὐτῆ ἢ ὑπηρεσία τοῦ Διεθνoῦς Ἐλέγχου, ἐξ ἧς, καθ' ἃ γράφει ἐν τῷ βιβλίῳ του σελ. 104, ἠρύσθη τὰς πληροφορίας, αἵτινες ἐκλόνησαν τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου πεποιθήσεις αὐτοῦ. Ἄλλ' εὐτυχῶς διὰ τῶν ὡς ἀνωτέρω παρ' ἡμῶν ἐκτεθέντων καὶ ἡ ἐπιζημιωτάτη αὐτῆ γνώμη τοῦ κ. Ἀνδρεάδῃ ἐξηλέγχθη ἐντελῶς ἀστήρικτος καὶ πεπλανημένη.

Περαίνοντες τὸν λόγον, κύριοι, ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν ὑμῖν, ὅτι ὠρμήθημεν εἰς τοῦτο χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ὅπως μὴ μείνη ἄνευ ἀναίρεσεως μία τοσοῦτον ἐπιβλαβὴς πρὸς τὸ Κράτος γνώμη, ἧτις εἰ καὶ ἀστήρικτος, ὡς ἀπεδείξαμεν, δὲν συμφέρει οὐχ ἦττον εἰς τὸ Κράτος ἡμῶν νὰ διασπείρηται, ὡς προερχομένη μάλιστα ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου Τμήματος τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, εἰς ὃ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν.

Ἐὰν δέον νὰ ᾤμεν ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς νέους καὶ νὰ ἐνθαρρύνωμεν μάλιστα αὐτοὺς εἰς τὰς μελέτας των, αἵτινες ἄλλως τε τιμῶσιν αὐτοὺς καὶ τὴν φιλοπονίαν των, δὲν πρέπει ὁμως νὰ λησμονῶμεν καὶ ὅτι οἱ ξένοι, ἀγνοοῦντες τὴν νεότητά των ἐκφερόντων τοιαύτας ἐπιζημίους εἰς τὸ Κράτος ἡμῶν γνώμας,

δυνατὸν νὰ μὴ ἀγνοῶσιν, ὅτι οὗτοι φέρουσι καὶ τὸν τίτλον τοῦ Ἰφρηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ· τίτλον, ὅστις παρὰ τοῖς ξένοις ἰδίως, προσδίδει μὲν κῦρος εἰς τὰς ὑπὸ τῶν κατόχων αὐτοῦ ἐκφερομένας γνώμας, συνεπάγεται ὁμως καὶ πολλὰς ὑποχρεώσεις.

Ἐπομένως δυνατὸν τοιαύτη τις ἀνακριθῆς ἀλλ' ἐπιζήμιος, ὡς ἐξετέθη, γνώμη νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν ξένων, ἄγαν ζηλωτῶν, καὶ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν, πρὸς βλάβην τῆς Ἑλλάδος, εἰς συζητήσεις ἐπὶ ζητήματος ἀνεπιδέκτου ἤδη ἀμφισβητήσεως, ὡς ἀνωτέρω ἀπέδειξα.

Σήμερον ἡ Ἑλλάς, ὡς γνωστόν, ἔχει ξένους ἐπόπτας, ἡ Ἑλλάς κηδεμονεύεται οἰκονομικῶς· εἰς οὐδένα δὲ Ἑλληνα ἐπιτρέπεται οὐδὲ ἀρμόζει νὰ ὑποβάλῃ κατ' οἰονδήποτε τρόπον εἰς τοὺς ξένους κηδεμόνας αὐτῆς γνώμας ἢ πληροφορίας ἐναντίον τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων, πολλῶν δὲ μᾶλλον ὅταν τοιαῦται γνώμαι τυγχάνουσιν ἀβασάνιστοι καὶ ἀνακριθεῖς.

Ὅθεν δι' ἅπαντας τούτους τοὺς λόγους ἐνομίσαμεν, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνδρεάδη λεχθέντα καὶ γραφέντα δὲν ἔπρεπε νὰ μείνωσιν ἄνευ ἀνασκευῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΤΕΡΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Κώδηξ Νομοθεσίας Χαρτοσήμου	1881
Μελέτη περὶ φόρων καὶ περὶ Εἰσαγωγῆς ἐν Ἑλλάδι τοῦ συστήματος τῆς Καταχωρίσεως (Enregistrement)	1883
Μελέτη ἐπὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιθεω- ρητῶν	1885
Ὁργανισμὸς τῆς λογιστικῆς καὶ διαχειριστικῆς ὑπη- ρεσίας τοῦ Δήμου Ἀθηναίων.	1890
Μελέτη περὶ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου.	1902
Κώδηξ μεταρρυθμίσεων καὶ συμπληρώσεων τῆς Οἰ- κονομικῆς Νομοθεσίας τῆς Κρητικῆς Πολιτείας .	1903

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

00700005430